

Motion till riksdagen

1985/86: Jo244

Bengt Westerberg m. fl. (fp)

Jordbrukspolitiken

Huvudmålet för svensk livsmedelspolitik är att trygga vårt lands livsmedelsförsörjning såväl i fredstid som i tider av ofred och kriser. Produktionen skall bedrivas rationellt och dels ge konsumenter livsmedel av god kvalitet till rimliga priser, dels ge dem som arbetar i jordbruket en med jämförbara grupper likvärdig standard.

Minska regleringarna

Sverige har en öppen ekonomi. Det innebär bl. a. att vi på flertalet varu- och tjänsteområden tillåter fri handel över gränserna. Det viktigaste undantaget från denna princip är jordbrukssektorn. Sverige är emellertid ingalunda det enda landet i världen som har en skyddad jordbrukssektor. Man kan t. o. m. hävda att det viktigaste skälet till att det svenska jordbruket är starkt reglerat är just att näringen i flertalet industriländer är reglerad.

Särbehandlingen av jordbruket i Sverige motiveras i första hand av beredskapsmålet. Världsmarknadspriserna på jordbruksprodukter motsvarar i regel inte produktionskostnaderna. Det hänger samman med jordbrukets skyddade ställning i de olika länderna. Överskottsproduktionen "dumpas" på världsmarknaden till låga priser. Om dessa priser (VM-priserna) fick slå igenom på den svenska marknaden skulle med stor sannolikhet stora delar av det svenska jordbruket konkurreras ut och produktionskapaciteten minska till en från beredskapssynpunkt otillfredsställande nivå.

Om subventionerna av jordbruket upphörde i alla länder skulle situationen för svenskt jordbruk te sig annorlunda. Det finns anledning att anta att det då skulle vara internationellt konkurrenskraftigt. Sverige har tillsammans med USA den lägsta procentuella andelen av befolkningen – 4 % – som arbetar i jordbruket. Motsvarande siffra för exempelvis Sovjet är 23 %. Sverige har därför all anledning att bl. a. inom ramen för GATT verka för en internationell sanering av stödet till jordbruket.

I den svenska debatten har man från vissa håll – bl. a. i boken *Makten över maten* (Stockholm 1984) – hävdats att svenskt jordbruk skulle kunna vara konkurrenskraftigt utan gränsskydd och subventioner även till dagens VM-priser. Det skulle otvivelaktigt innebära betydande fördelar om det svenska jordbruket kunde avregleras. Men även om övervägande skäl talar

för ett fortsatt skydd för svenskt jordbruk som nödvändigt så finns det anledning att tro att jordbruksregleringen kan förenklas. Folkpartiet har tidigare framhållit att en förutsättningslös undersökning av möjligheterna till avreglering bör komma till stånd.

Mot. 1985/86
Jo244

Lantbrukets situation

Utgångspunkten för folkpartiets inställning till jordbruksnäringen är att den liksom andra näringsgrenar skall ha förutsättningar för lönsam verksamhet. Och liksom näringslivet i stort skall den grundas på enskilt ägande och enskild företagsamhet. Det är det personliga engagemanget och kopplingen mellan ägande och ansvar för företaget som ligger till grund för effektivitet och utveckling. Enskilt ägda familj jordbruk bör vara den dominerande ägandeformen.

De ekonomiska förutsättningarna för svenskt lantbruk har i stort sett varit tillfredsställande fram till mitten av 1970-talet. Men härefter har betydande svårigheter uppstått. Det finns flera orsaker härtil.

Efter en aktion från de s.k. Skärholmsfruarna i början av 1970-talet infördes subventioner på baslivsmedel vilket ökade efterfrågan. På animalsidan räckte produktionsresurserna inte till varför lantbrukare bl. a. med statliga lånegarantier stimulerades till utbyggnad. Genom de s.k. oljechockerna och höjda låneräntor steg livsmedelspriserna kraftigt under 1970-talet. När konsumenternas köpkraft samtidigt försämrades genom djup lågkonjunktur och staten av statsfinansiella skäl tvingades minska livsmedelssubventionerna sjönk efterfrågan markant. Jordbruket har under 1980-talet dragits med betydande överskott, vilket lett in i en ond spiral. Exportkostnaderna finansieras genom slaktdjursavgifter och förmalningsavgifter vilket både sänker lantbrukarens ersättning och höjer konsumentens pris. För att klara sig har lantbrukaren sökt producera mer varefter priset höjts och konsumtionen sjunkit ytterligare osv.

En annan orsak till den krissituation som lantbruket befinner sig i är en alltför ensidig inriktning på storleksrationalisering. Under det senaste decenniet har inte större produktionsvolym i påtaglig omfattning resulterat i större inkomst för lantbrukarfamiljen. Detta förhållande synes främst bero på att kostnaderna för maskiner och andra produktionsmedel för de större enheterna blivit så höga att det med nutida höga låneräntor inte uppkommit några stordriftsfördelar. Tillgänglig statistik visar att familjeinkomsten nu inte är högre på en gård om 50–100 ha än på en gård om 30–50 ha. Eftersom ensidig storleksrationalisering dessutom får andra negativa effekter som framhålls under stycket som behandlar jordförvärvslagen anser vi att det finns anledning att ändra denna.

En tredje orsak till dagens lönsamhetsproblem i lantbruket synes vara en ensidig inriktning på kvantitet med moderna bruknings- och uppfödningssmetoder, vilket för viss produktion bevisligen lett till försämrad kvalitet och för annan i vart fall lett till köpmotstånd från konsumenter som reagerat mot metoderna.

Det har påvisats att den beräknade timersättningen till lantbrukare på vad som anses vara rationella enheter i dag ligger betydligt under industri-

arbetarnas utan att lantbrukaren tillräknats någon ränta på det kapital han lagt ned i företaget.

Mot. 1985/86
Jo244

Vem skall betala överproduktionen

Huvudmålet för vår jordbrukspolitik är som vi tidigare redovisat att trygga vårt lands försörjning av livsmedel såväl i fredstid som under avspärrning och krig. Som likställda delmål gäller dessutom att konsumenterna skall få tillgång till livsmedel av god kvalitet till rimliga priser och att jordbrukarna får en med andra jämförbara grupper likvärdig standard.

1983 års livsmedelskommitté (LMK) redovisar i sitt betänkande att de viktigaste produktionsresurserna i en avspärringssituation är åkerareal och mjölkkor, och att de inte bör understiga 2,67 miljoner ha resp. 550 000 st. Åkerarealen uppgår i dag till drygt 2,9 miljoner ha, och antalet mjölkkor till ca 650 000 st. Det föreligger vidare betydande överproduktion på kött, fläsk och ägg.

LRF har hävdad att staten har ett särskilt ansvar för den överproduktion som uppkommit på animaliesidan därför att staten i början av 1970-talet genom subventioner rubbade rådande balans mellan produktion och inhemsk konsumtion och stimulerade till produktionsökning. Mot detta synsätt kan invändas att lantbrukare liksom andra egna företagare självständigt och med eget ansvar måste bedöma signaler från omvärlden och att staten tagit visst ansvar genom att inte omgående ta bort alla subventioner. Återstående mjölksubventioner bör som folkpartiet tidigare framhållit tas bort under en treårsperiod och pengarna tillföras barnfamiljerna enligt vårt familjepolitiska reformförslag. Folkpartiet föreslår att det ekonomiska stödet till flerbarnsfamiljer förstärks genom ökat barnbidrag och småbarnstillägg/vårdnadsbidrag.

För att undvika ytterligare regleringar – som i sig föder nya regleringar – anser folkpartiet att näringen måste ta det fulla ansvaret för överskotten av animalier. De kostnader som uppstår vid export bör som nu tas ut i form av slaktdjursavgifter och avgifter på mjölk- och äggproduktion. Det bör stå näringen fritt om man vill kombinera en generell prispress på animalieproduktionen med andra temporära åtgärder såsom nyligen införda tvåpris-systemet på mjölk. Neringen kan med olika aktiviteter söka öka den inhemska konsumtionen av animalier och förbättra kontakterna med dagligvaruhandeln. Man har härifrån påpekat, att en annorlunda prissättning på de styckningsdetaljer som vi har överskott resp. underskott på skulle kunna förhindra en onödig import.

Det råder politisk enighet om att det för närvarande inte finns skäl att genom generella åtgärder söka minska den svenska åkerarealen från nuvarande 2,9 miljoner ha till de 2,6 miljoner ha som behövs av beredskapsskäl. Riksdagen beslöt år 1985 att samhället för de närmaste fem åren skall ta ett delansvar för överskottsproduktionen av spannmål. För det första året skall samhället bära 40 % av kostnaderna, häfter skall en successiv nedtrappning ske.

Det finns flera skäl till att samhället bör ta ett delansvar för överproduktionen av spannmål. De flesta människor har sina rötter i den svenska

landsbygden och känner dess stora betydelse som balanserade faktor för folksjälén. Svenska folket vill ha kvar det öppna landskapet i nuvarande omfattning. Det läkande och stimulerande miljöer som detta samt skogar och vattendrag erbjuder är omistliga för stressade nutidsmänniskor.

Utvecklingspendeln ger aldrig så stora utslag på landsbygden som i städerna. Det ger en större känsla av trygghet som även stadsbefolkningen behöver – och kan få del av. Sambandet med tidigare generationer, vårt ursprung, är starkare på landsbygden, och vardagsmödan har även en andlig dimension. Det är den jord som förfädren röjt och brukat som skall brukas och utan att förbrukas överlämnas till kommande generationer.

Det går inte att mäta den betydelse landsbygdsfamiljerna haft under generationer, och alltför har, som fosterhem. När sociala myndigheter måste ingripa för att förskona barn och ungdom från nedbrytande miljöer i våra städer, så är det för det mesta på landsbygden som en helande miljö återfinns.

Turismen är en ökande näring som bedöms få mycket stor betydelse för vårt land i framtiden. Vår vackra natur och vårt välskötta kulturlandskap är en av grundförutsättningarna för denna näring.

Det pågår för närvarande en intensiv forskning för att utveckla ny produktion med överskottsarealen på åkerjord som bas. Under år 1986 förväntas den utredning som undersöker förutsättningarna för kommersiell drivmedelstillverkning av etanol vara klar och regeringen har i 1986 års budgetproposition föreslagit att 15 milj. kr. anvisas för att klarlägga de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för en fullskaleanläggning. Det pågår vidare försök med odling av energiskog och nya användningsområden för spannmål och oljevaxter som kan leda till genombrott under de närmaste åren. Det är förenat med stora kostnader att på nytt odla upp åkerjord som skogsplanterats. Folkpartiet anser därför att det finns starka skäl att tills vidare behålla nuvarande åkerareal.

Med hänsyn till den livs kvaliteten som familjejordbruket och levande landsbygder tillför samhället och den landskapsvårdande insats som lantbrukare utan ersättning gör, så anser folkpartiet att samhället – som riksdagen tidigare beslutat – skall svara för 40 % av exportkostnaderna för 1985 års skörd.

Inför ett miljömål för lantbruket

Vi har i föregående avsnitt framhållit jordbrukets betydelse för landskapsbild och miljö. Många som är verksamma inom jordbruk har en genuin känsla för miljö- och naturvård. Men modernt jordbruk innebär också naturvårdsproblem i viktiga avseenden. Jordbrukslandskapet består av monokulturer. Genom ogräsbekämpning, dikning av våtmarker, borttagande av åkerholmar osv. försöker man undanröja olika ursprungliga naturinslag. Det sker i syfte att effektivisera jordbruket. De långsiktiga ekologiska följderna av detta är emellertid inte klarlagda. Det finns inslag i dagens rationella jordbruksdrift som innebär ett hot också mot jordbrukets långsiktiga effektivitet. Miljö- och naturvårdsaspekterna måste ges en betydande vikt i den framtida jordbrukspolitik.

Under år 1985 har det förekommit en intensiv debatt om kvalitén på våra baslivsmedel och om de moderna produktionsmetoderna. Produktivitetsspressen på lantbruket har lett till ökad kemikalieanvändning och en fabriksmässig animalieproduktion.

De kemikalier som används i jordbruket utsätts för en rigorös kontroll innan de godkänns. Men även om man inte kan spåra restvärden i livsmedel så förekommer det läckage, exempelvis av kvävegödselmedel, varigenom grundvatten och vattendrag påverkas negativt. Ett intensivt kemikalieanvändande kan leda till andra problem på lång sikt.

Det finns belägg för att de mindre lantbruken – ofta deltids eller kombinations – använder mindre kemikalier. Detta förhållande liksom förhållandet att de i mindre grad bidrar till livsmedelsöverskotten utgör motiv att minska lantbruksnämndernas storleksrationalisering. Viss återgång till trädesbruk och exaktare metoder för användning av kemikalier kan minska användandet. Det har också de skatter och avgifter som införts på jordbrukskemikalier gjort. Det är angeläget att medel som inflyter används för forskning om ett miljövänligare jordbruk.

Den fabriksmässiga animalieproduktionen har antagit vissa former som är oacceptabla från etisk synpunkt då djuren inte får utlopp för sitt naturliga beteende. Detta kan medföra stress hos djuren som försämrar livsmedelskvalitén, vi får exempelvis psekött. Den debatt och forskning som pågår om livsmedelskvalitet och djurhälsovård har redan lett till förbättringar. Erfarenheterna bör ingå som en del i ett miljömål för lantbruket. Det bör framhållas att även när det gäller animalieproduktionen så har det funnits mindre anledning att kritisera de små lantbruken.

Förändring av jordförvärvslagen

Jordförvärvslagen har tre huvudsyften. Den skall främja uppbyggandet och vidmakthållandet av effektiva familjeföretag och därmed stärka sambandet mellan brukande och ägande av mark. Den skall vidare främja en fortsatt strukturrationalisering inom jordbruket och skogsbruket. Dessutom skall lagen främja de regionalpolitiska strävandena.

Enligt folkpartiets uppfattning har lantbruksnämnderna vid tillämpningen av lagen i allt för hög grad satt strukturrationalisering före regionalpolitiska stävanden. Det har lett till en ökad avfolkning av landsbygden. Avstyckade gårdsbyggnader blir i regel fritidshus medan ett bibehållet mindre lantbruk efter överlåtelse förblir bebott året runt. Genom fortsatt avfolkning av landsbygden försämrar förutsättningarna för olika servicefunktioner såsom lanthandel och allmänna kommunikationer. Man kan lätt passera den gräns där landsbygden upphör att vara levande.

Genom att låta deltids- och kombinationsjordbruken finnas kvar i större utsträckning kan ungdomar få "känna sig för" som lantbrukare i mindre skala. Det är i dag få ungdomar som kan överta ett heltidslantbruk därför att dessa blivit oerhört kapitalkrävande främst genom kraftigt ökade maskinkostnader. Om någon disponerar ett större eget kapital så kan detta vara förbrukat på några år om han/hon förvärvar ett heltidsjordbruk men inte är lämpad att vara egen företagare. Med den svaga lönsamhet som

lantbruket haft under 1980-talet har de skuldsatta lantbrukarna inte kunnat påräkna någon förräntning av det egna kapital de satt in i företaget. Vi har att räkna med fortsatt prispress för att komma till rätta med överproduktionen på animaliesidan och därmed är de närmaste framtidsutsikterna inte gynnsammare. Antalet konkurser inom lantbruket har ökat. Det har främst drabbat unga lantbrukare som övertagit heltidsjordbruk under de sista tio åren. Lantbrukarkonkurser skapar stora sociala problem eftersom det även drabbar boendet. Familjen måste lämna hus och hem.

Bland deltidslantbrukare fanns förr en kategori som nu är i det närmaste försvunnen, de som kombinerade lantbruket med hantverk av olika slag. Befolkningen både i tätorter och på landet, kunde få hjälp av snickare, murare, målare och elektriker från landsbygden för i första hand reparationer och tillbyggnader av hus. Nu finns oftast endast större byggföretag att tillgå även för detta behov. Samhället bör stimulera till att denna kombinationsverksamhet återuppstår genom att låta mindre lantbruk få leva kvar och ta bort krånglet kring hantverk i mindre skala. Utöver hantverk kan deltidslantbruk utgöra grund för utveckling av annat värdefullt företagande på landsbygden.

Vi har tidigare framhållit att genom ökande kapitalkostnader så är lönsamheten i dag ofta inte större för s. k. rationella enheter än för mindre gårdar. Dessa använder vidare mindre kemikalier och producerar i regel animalier på äldre beprövade sätt varför de har lättare att anpassa sig till de miljömål som bör ställas upp för lantbruket. De mindre gårdarna har stor betydelse för en levande landsbygd och de bidrar i mindre omfattning till livsmedelöverskottet. Det finns därför starka skäl att i större omfattning låta de små lantbruken leva kvar.

Folkpartiet har tidigare motionerat om att ta bort regeln om priskontroll i jordförvärvslagen. En sådan inskränkning i den enskilda äganderätten kan endast accepteras under mycket speciella omständigheter och några sådana föreligger inte för närvarande. Lantbruksnämndernas sätt att använda bestämmelsen vid avslag på förvärvsansökningar för små lantbruk under uppgivet behov av strukturrationalisering har skapat mycket irritation. När en lantbruksnämnd för ett litet jordbruk – där det största värdet ligger på bostadshuset – efter en enkel värdering kommer fram till att priset är för högt, återstår det endast för säljaren att till det pris nämnden föreskriver överlåta till den köparen som nämnden anvisar. De flesta överlåtelser sker av åldersskäl av småbrukare som ej har något ATP-tillägg. När nämnden på – som säljaren ofta uppfattar det – ett godtyckligt sätt sänker priset – bostadshuset är det svårt att beräkna avkastningsvärdet på – så reducerar man det kapital som skulle bidra till familjens trygghet för ålderdomen.

Strukturutredningen har i sitt betänkande kommit fram till att jord- och skogsfastigheter som ägs av flera än två oftast sköts sämre. Att det alltid föreligger risk för att nya bestämmelser får sidoeffekter som ej förutsetts visar det förhållandet att reglerna om priskontroll i jordförvärvslagen nu har försämrats för vällovliga frivilliga initiativ att lösa upp samägande. Vem som helst som samägt eller varit delägare i ett dödsbo har tidigare kunnat få en fastighet försåld genom att ansöka om att tingsrätt förordnar s. k. god

man eller skiftesman för avyttring av fastigheten. Men om nu lantbruksnämnden vid prövning av överlåtelsen enligt jordförvärvslagen finner att köpeskillingen är för hög så kan man inte tvinga delägare i fastigheten att godta ett lägre pris. Därmed förfaller ofta möjligheten att lösa upp ett samägande.

Med hänsyn till dagens pressade ekonomi för lantbruket syns det mindre sannolikt att ett avskaffande av priskontrollen skulle skapa en omotiverad prisutveckling på jordbruksfastigheter. När tillämpningen dessutom ger upphov till onödigt byråkrati och icke önskade sidoeffekter finns det all anledning att ta bort den. Jordförvärvslagen innehåller andra bestämmelser som är tillräckliga för att förhindra förvärv i spekulationssyfte.

Genom ett stadgande i 10 § jordförvärvslagen har tillståndsmyndigheten fått möjlighet att i vissa fall föreskriva att förvärvaren skall vara bosatt på förvärvsegendomen. Sådan föreskrift skall avse viss tid, dock högst fem år. Bestämmelsen har endast tillämpats i ett litet antal ärenden men i några har den skapat oklarhet ur ägande- och lagfartssynpunkt. Föreskriften är tveksam utifrån principiella grunder därför att föreskrift om bosättningsplikt är – om än i begränsad utsträckning – en inskränkning i den enskildes rörelsefrihet. Övervägande skäl talar för att avskaffa bestämmelsen.

Lantbruksnämnderna

Lantbruksnämnderna har ett ansvar att enligt statsmakternas riktlinjer medverka till fortsatt uppbyggnadsutveckling och vidmakthållande av rationella företag inom jordbruket, trädgårdsnäringen och rennäringen. Som vi tidigare påpekat är det dock viktigt att lantbruksnämnderna inte fastnar i ett ensidigt storlekstänkande.

Med hänsyn till de förändringar vi föreslagit i jordförvärvslagen och att vi föreslår upphävande av investeringsförbudet för nybyggnad av djurstallar – som vi anser är principiellt felaktigt och som genom dispensansökningar orsakat byråkratiskt arbete för handläggare på nämnden – så beräknar vi att anslaget till lantbruksstyrelsen kan minskas med 3 milj. kr. och anslaget till lantbruksnämnderna med 20 milj. kr.

Även bidraget till jordbrukets rationalisering bör enligt vår uppfattning kunna minskas med 5 milj. kr.

Folkpartiet anser vidare att det bör utredas om rådgivningen till lantbruket kan effektiviseras genom att den verksamhet som lantbruksnämnderna bedriver överförs till hushållningssällskapen.

Markförsäljning

Jordfonden har för närvarande markinnehav för ca 370 milj. kr. Med tillämpning av de principer för statens egendomsförvaltning som vi utvecklar i partimotionen om den ekonomiska politiken samt med utgångspunkt från vad som tidigare anförts om bättre villkor för små deltidsjordbruk anser vi att jordfonden bör kunna sälja en betydande del av sin mark. Vi anser det vara möjligt att minska jordfondens tillgångar med ca 50 milj. kr.

Det har länge framstått som anmärkningsvärt att denna administration drar så stora kostnader. Anslaget bör enligt folkpartiet räknas ned med 5 milj. kr.

PM-index

Vid jordbruksförhandlingarna har tidigare kompensation automatiskt utgått för fördyringen av produktionsmedel, mätt enligt s. k. PM-index (produktionsmedelsindex). Efter förslag från regeringen och beslut i riksdagen har i de senaste förhandlingsomgångarna ett system med fria förhandlingar genomförts. Folkpartiet motsatte sig införandet av detta system. Motiveringen var den osäkerhet det skulle skapa för jordbrukarna. Eftersom produktionsmedlen svarar för den helt övervägande delen av jordbrukets totala kostnader, skulle en liten utebliven kostnadskompensation kunna innebära en stor minskning av jordbrukarnas ersättningar. Visserligen synes de fria förhandlingarna hittills ha lett till praktiskt taget samma kompensation som enligt det tidigare systemet. För att undvika osäkerheten för framtiden finns det emellertid skäl att också formellt återgå till det tidigare systemet med kompensation baserad på PM-index.

Norrlandsjordbruket

Av beredskapsskäl är det nödvändigt att ha en regionalt väl differentierad jordbruksproduktion. Produktionskapaciteten i Norrland bör därför inte minska från dagens nivå. Detta är också väsentligt med hänsyn till den stora betydelse som jordbruket har för försörjningsmöjligheterna i Norrland. Det är inte heller i Norrland som de stora överskotten i förhållande till konsumtionen uppstår.

På grund av klimat och andra faktorer har jordbruket sämre lönsamhet i Norrland än i övriga delar av landet. Av bl. a. detta skäl finns ett särskilt inkomststöd till de norrländska jordbruken. Årliga uppräknings av detta bör också grundas på PM-index.

Lantbrukskooperationen

Jordbrukets föreningsrörelse har haft en stor betydelse för svenskt lantbruk. Den växte fram ur de missförhållanden som förelåg i början av detta århundrade då privata uppköpare kunde utnyttja enskilda lantbrukares utsatta situation och köpa upp lantbruksprodukter till priser som var oskäligt låga. Genom ett uppoffrande ideellt arbete organiserade sig lantbrukarna, startade inköps- och försäljningsföreningar och i fortsättningen även föreningar för förädling och industriell verksamhet med jordbruksprodukter eller förnödenheter som bas.

Eftersom det på denna tid inte fanns några samhällsorgan till skydd vare sig för enskilda producenter eller konsumenter och inte heller dagens

massmediabevakning kan knappast lantbrukskooperationens betydelse för att skapa godtagbara förutsättningar för svenskt lantbruk överskattas.

Mot. 1985/86
Jo244

Men i likhet med många andra organisationer som rest sig från ett underläge har ambitionen under framgången ökat och målet slutligen fastlagts till ett läge som det finns anledning från samhällets sida att kritisera. För lantbrukskooperationen har ambitionen höjts från uppbyggnad av föreningsföretag med tillräcklig styrka att kunna hävda sig i konkurrens med privata företag till att söka ta över all verksamhet och skapa monopol för föreningsföretagen, som inte konkurrerar inbördes.

Genom att köpa upp privata företag – ofta till överpriser – har kooperationen lyckats uppnå monopol på mejerisidan och en 80 procentig marknadsandel på spannmål, foder och slakt. Man har vidare kopplat samman jordbrukets fackliga del – LRF – med den ekonomiska föreningsrörelsen vilket bl. a. innebär att föreningsföretag som juridiska personer är medlemmar i samma fackförening som enskilda lantbrukare. Detta minskar LRF:s möjlighet att som fackförening tillvarata de enskilda lantbrukarnas intressen och det innebär vidare att privata företag upplevs som besvärliga konkurrenter. Ett bondefack fritt från alla bindningar till de företag som uppträder på marknaden vore enligt folkpartiet att föredra.

Det ligger i samhällets intresse att genom fortsatt övervakning av NO och med utnyttjande av de möjligheter som den nya konkurrenslagen erbjuder tillse att de ekonomiska föreningarna inte köper till sig ytterligare marknadsandelar genom att överta privata företag eller att föreningarna genom påtryckningar söker hindra lantbrukare att handla fritt.

Hemställen

Med anledning av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppgift att utreda möjligheterna till minskning och förenkling av jordbruksregleringen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljömål för jordbruket,
3. att riksdagen med avslag på propositionens förslag beslutar att samhället skall svara för 40% av exportkostnaderna för spannmål av 1985 års skörd,
4. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av jordförvärvslagen i syfte att underlätta nyetablering av deltids- och kombinationsjordbruk,
5. att riksdagen beslutar avskaffa priskontrollen i jordförvärvslagen (4 § 1),
6. att riksdagen beslutar avskaffa bosättningsplikten i jordförvärvslagen (3 §),
7. att riksdagen upphäver lagen om tillfälligt förbud mot byggande av djurstallar,
8. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 milj. kr. minskat anslag till lantbruksstyrelsen på 36678 milj. kr.,

9. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 20 milj. kr. minskat anslag till lantbruksnämnderna på 200 279 milj. kr.,

10. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. minskat anslag till jordbrukets rationalisering på 35 milj. kr.,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om översyn av lantbruksnämndernas rådgivning,

12. att riksdagen hos regeringen begär uppdrag till jordfonden angående markförsäljning på ca 50 milj. kr.,

13. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. minskat anslag till administration av skördeskadeskyddet på 20 899 milj. kr.,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om alltför ensidig inriktning på storleksrationalisering,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om vikten av konkurrens i förädlingsledet,

16. att riksdagen godkänner vad i motionen anförs angående val av kompensationsmodell både generellt och för Norrlandsjordbruket.

Stockholm den 27 januari 1986

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrland (fp)

Björn Molin (fp)

Bengt Rosén (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)